

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie z protestu M. K.

przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
przy udziale:

1) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

2) Prokuratora Generalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 22 czerwca 2020 r.

pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W dniu 13 maja 2020 r. M. K. wniósł do Sądu Najwyższego protest odnośnie do wyboru Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r. W swoim proteście M. K. zwrócił się o rozważenie zgodności art. 321 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tj. Dz.U. 2019, poz. 684, ze zm., dalej: k.wyb.) z art. 129 ust. 2 w zw. z art. 129 ust. 1 i 3 oraz art. 2 Konstytucji RP, w zakresie w jakim wyłącza on prawo do złożenia protestu w przypadku braku podania przez PKW wyników wyborów. Wnoszący protest zwrócił się także o rozważenie zasadności stwierdzenia nieważności wyborów, których rezultatem jest

brak wyboru kandydata na Prezydenta RP, na podstawie art. 129 ust. 3 Konstytucji RP.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w piśmie z 19 maja 2020 r. wyraził pogląd, iż protest wyborczy należy pozostawić bez dalszego biegu z uwagi na brak podstawy do jego wniesienia.

Prokurator Generalny w swoim stanowisku z 25 maja 2020 r. wyraził pogląd, iż protest wyborczy należy pozostawić bez dalszego biegu, albowiem nie spełnia on warunków wymienionych w art. 321 § 1 k.wyb. – nie rozpoczął biegu termin na wniesienie protestu wyborczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest wyborczy wniesiony przez M. K. podlega pozostawieniu bez dalszego biegu.

Prawo obywatela do wniesienia protestu wyborczego wywodzi się z przepisów konstytucyjnych. Jak stanowi art. 129 ust. 2 Konstytucji RP, wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej na zasadach określonych w ustawie. Na podstawie odesłania zawartego we wspomnianym przepisie, ogólne zasady wnoszenia protestów wyborczych oraz szczególne reguły dotyczące wnoszenia protestu przeciwko wyborowi Prezydenta RP uregulowano w k.wyb.

Prawo do wnoszenia protestów wyborczych przysługuje wyłącznie obywatelom. Ma ono samodzielny i gwarancyjny charakter wobec praw wyborczych obywateli (biernego i czynnego) w wyborach do Sejmu, Senatu, na urząd Prezydenta RP oraz do organów jednostek samorządu terytorialnego (art. 62 ust. 1, art. 99 ust. 1 i 2 oraz art. 127 ust. 3 Konstytucji RP). Jego zakres przedmiotowy i tryb realizacji bliżej określa ustawa, ale ustawodawca z uwagi na fundamentalny charakter praw wyborczych w demokratycznym państwie prawnym nie może tego prawa nadmiernie ograniczać (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

Kontrola ważności wyborów sprawowana przez Sąd Najwyższy obejmować musi wszystkie etapy procedury wyborczej od zarządzenia wyborów do ustalenia i ogłoszenia ich wyników, ale tylko w zakresie tych czynności, które mogą mieć

bezpośredni związek i wpływ na ważność wyborów (L. Garlicki, uwaga nr 6 do art. 101, w: L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, Warszawa 1999; tak też postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 listopada 2019 r., I NSW 253/19; z 11 grudnia 2019 r., I NSW 251/19; z 2 czerwca 2020 r., I NSW 42/20).

Zgodnie z art. 83 § 1 i 2 k.wyb., właściwy sąd, zasady wnoszenia protestu i tryb jego rozpatrywania, a także orzekania o ważności wyborów prezydenckich określają przepisy szczególne kodeksu, tj. art. 321 i następne k.wyb.

Stosownie do art. 321 § 1 k.wyb. protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

Powszechnie dostępna była i jest informacja, że głosowanie w wyborach prezydenckich zarządzonych na 10 maja 2020 r. nie odbyło się, zaś Państwowa Komisja Wyborcza w uchwale z 10 maja 2020 r. stwierdziła brak możliwości głosowania na kandydatów. Biorąc to pod uwagę rozważenia wymaga, czy w związku z opublikowaniem w Dzienniku Ustaw z 1 czerwca 2020 r., poz. 967 uchwały PKW z 10 maja 2020 r. nr 129/2020 w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta RP wyborcy przysługuje konstytucyjne prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu.

Sąd Najwyższy dokonując kontroli procesu wyborczego nie jest związany czynnościami podjętymi przez kontrolowane organy, ani przyjętą przez nie oceną prawną, zwłaszcza wtedy, gdy wkraczają one w sferę konstytucyjnych praw obywateli. W orzecznictwie ugruntowany jest bowiem pogląd, że zakres kognicji sądów i trybunałów nie może być uzależniony od organu podlegającego kontroli (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2001 r., SK 22/01; oraz wyrok Sądu Najwyższego z 18 listopada 1993 r., III ARN 49/93). Konieczność zapewnienia obywatelowi skutecznej ochrony jego konstytucyjnego prawa do oprotestowania wyborów nie może być iluzoryczna i zależna wyłącznie od

stanowiska organów wyborczych. Zasada zaufania i pewności prawa oraz konstytucyjnie określone kompetencje Sądu Najwyższego wykluczają wszelką dowolność w tym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2020 r., I NSW 42/20).

Odnosząc się do zamieszczonego w proteście wyborczym wniosku skarżącego o stwierdzenie nieważności wyborów, Sąd Najwyższy stwierdza, że jest on niedopuszczalny. Wyborca nie posiada bowiem uprawnienia do zainicjowania postępowania przed Sądem Najwyższym w przedmiocie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP. Wydanie przez Sąd Najwyższy uchwały o ważności wyborów, o której mowa w art. 324 § 1 k.wyb. następuje z mocy prawa, w terminie określonym w Kodeksie wyborczym, po rozpoznaniu wszystkich protestów wyborczych, na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej, przy udziale Przewodniczącego PKW oraz Prokuratora Generalnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2020 r., I NSW 58/20).

Sąd Najwyższy stwierdza, że M. K. wniósł protest odnośnie do ważności wyboru Prezydenta RP w wyborach zarządzonych na 10 maja 2020 r. do Sądu Najwyższego 13 maja 2020 r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż protest wyborczy wniesiony przed ogłoszeniem wyników wyborów należy pozostawić bez dalszego biegu, skoro dopuszczalne jest wniesienie protestu dopiero po tym dniu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 września 2011 r., III SW 12/11; z 26 maja 2015 r., III SW 11/15; z 26 maja 2015 r., III SW 12/15). Protest M. K. nie spełnia zatem warunków z art. 321 § 1 k.wyb. Zgodnie z art. 322 § 1 zd. 1 k.wyb. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 321 k.wyb.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 322 § 1 zd. 1 k.wyb. pozostawił protest bez dalszego biegu.